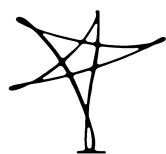

Милан Брдар

НАУКА И ИСТИНА

Запостављене перспективе
филозофије науке

ЦЕСЛОД
Крагујевац

Институт друштвених
наука, Београд

2014

Ова књига се не може репродуковати нити умножавати у целини или деловима без писмене сагласности аутора и издавача, осим цитирања у кратким наводима или приказивања у часописима и новинама, на радију и телевизији.

САДРЖАЈ

УВОД: ПРЕОБРАЖАЈИ МОДЕРНЕ ФИЛОЗОФИЈЕ И СТРАТЕГИЈА АНАЛИЗЕ	11
---	----

I ДЕО

Глава прва	
ФЕНОМЕНОЛОШКЕ ОСНОВЕ ДРУШТВЕНИХ НАУКА У ДЕЛУ АЛФРЕДА ШИЦА	23
„Повратак изворима“ или повратак традицији: привид феноменолошког хода	25
Феномен смисла у примордијалном облику: примена трансценденталне феноменологије	30
Примена трансценденталних резултата на сферу интерсубјективности	34
Преокрет основе интерсубјективности у последицама решења херменеутичког проблема: како је могуће разумевање.....	39
Последице „феноменолошког“ извођења за утемељење науке.....	48
Од феноменологије до феноменализма	50
Закључак: свет живота (Lebenswelt), свет свакодневице и проблем утемељења науке	61

Глава друга	
СТРУКТУРА ТЕОРИЈЕ НАУЧНИХ РЕВОЛУЦИЈА: АПОРИЈЕ ТОМАСА КУНА.....	67
Историја, заиста, само у фуснотама	74
Наука с једном парадигмом.....	77
Теорија науке између рефлексije и позитивног саморазумевања научне заједнице	96
Свест о кризи vs несамерљивост	110
„Самопоништавање“ теорије револуција.....	114
О начину разрешавања спорова међу парадигмама	120
Предпарадигматска нормативна структура	

као „заштитни појас“ научне заједнице.....	124
Закључна примедба о разрешењу сукоба међу парадигмама.....	128

Глава трећа

ДРУШТВЕНИ КОНСТРУКТИВИЗАМ И ЕПИСТЕМОЛОГИЈА I: ОД НОРМАТИВНЕ КА ПОЗИТИВНОЈ ЕПИСТЕМОЛОГИЈИ (ФЛЕК, ПОПЕР, КУН).....	131
Први захтев за позитивном (описном) епистемологијом.....	134
Могућности и ограничења.....	140
Сукоб становишта као предмет позитивне епистемологије.....	144
Флекови доприноси и додирне тачке с Попером и Куном.....	150
Флек и Попер: антиподи и исти исходи.....	154
Историјски примери.....	156
<i>Пример политизованог мисаоног стила.....</i>	<i>156</i>
Дарвин као средство критике: аргумент у прилог друштвено диктираног мисаоног стила.....	157
„Нормална“ наука „критичког рационализма“: аргумент у прилог догматске одбране парадигме.....	159
Резиме: услови разумевања и истине.....	162

Глава четврта

ДРУШТВЕНИ КОНСТРУКТИВИЗАМ И ЕПИСТЕМОЛОГИЈА II: О УСПОСТАВЉАЊУ НАУЧНЕ ЧИЊЕНИЦЕ:.....	167
Отварање проблема.....	167
Минхаузенова трилема и утврђивање истинитости става.....	168
Образовање научне чињенице.....	175
Двосмисленост чињенице: ствар конвенције или природе.....	177
Основне тезе друштвеног конструктивизма.....	182
Метафизичке основе друштвеног конструктивизма: нелегитиман искорак.....	185
О пореклу конструктивизма из критичко-идеолошке регресије.....	186
Прва стратегија.....	187
Друга стратегија и раскршће.....	190
Дискурс и објект: чињеница и привид.....	194

Чињеница између природе и конвенције	196
Закључак.....	207

Глава пета

**НАУКА БЕЗ ЕПИСТЕМОЛОГИЈЕ: СМЕНЕ
ПРОБЛЕМСКИХ ПОЉА И ПРОМЕНЕ**

ПАРАДИГМИ	213
Мода и наука: парадигма.....	214
Проблемско поље: научно и друштвено.....	217
Порекло проблемског поља.....	219
Видљивост проблемског поља и идеолошко посредовање.....	221
Три основна друштвено-политичка проблемска поља Модерне	223
Настанак и смена проблемских поља или прстенови без господара	227
Први трансцендентал друштвеног света.....	233
О дарвинизму (поново) и заштити парадигме.....	238
Парадигма: наука и мода	243
Финале: комплекс диносаурус	246
Закључак.....	251

Глава шеста

**НАСЛЕЂЕ КАРЛА МАРКСА: ПОЛИТИЧКА
МЕТАФИЗИКА, ЗАВЕДЕНА ЕМАНЦИПАЦИЈА
И ПРОПАЛА НАДА.....**

Генеалогичка Марксовог месијанизма и политичке метафизике.....	255
Генеалогичка револуционарног радикализма	259
„Традиционализам“ критичке теорије.....	262
Критичка теорија друштва као издаја Просветитељства	265
Методски недостаци „критике идеологије“	273
Мистицизам дијалектике	278
Месијански дискурс: „наука“ у времеплову или претицање историје.....	282
Рад и рефлексивност: квазидијалектика и манипулација.....	287
Тоталитаризам и законитост власти.....	291
Правац обнове: од Маркса до Конта.....	293
	295

II ДЕО

Глава седма

ЈЕЗИЧКИ ОКРЕТ (LINGUISTIC TURN): ФИЛОЗОФСКО ЗНАЧЕЊЕ И ЗНАЧАЈ.....	301
Проблем.....	301
Нацрт аргумента	302
Контракција логоса и редукција на исказ	309
Структура логоса и исказа: идентитет и разлика	301
Логос и исказ као медијуми саморефлексије.....	318
Резиме аргумента	322
Значење и значај језичког обрта	322
Закључак: проблем методе.....	325
А. Диспозитив филозофије и комплементарност	326
Б. Метода историје филозофије.....	328

Глава осма

РЕТОРИКА-ХЕРМЕНЕУТИКА-ДИЈАЛЕКТИКА: РАЗГРАНИЧЕЊЕ И КОМПЛЕМЕНТАРНОСТ ПУТЕМ ДИСКУРС-АНАЛИЗЕ.....	333
Претпоставке	333
Основна разграничења	338
Прва комплементарност	346
Друга комплементарност	348
Трећа комплементарност.....	349
Синтеза	349
Дијалектика и реторика: посебно	352
Закључак.....	359

Глава девета

LAUDIBUS SENSUM COMMUNEM: АКТУЕЛНОСТ КАНТОВЕ ТРАНСЦЕНДЕНТАЛНЕ ФИЛОЗОФИЈЕ ИЗ УГЛА ЊЕНЕ СЕМИОТИЧКЕ ТРАНСФОРМАЦИЈЕ	367
Скицирање проблема	367
Границе методског солипсизма	370
Семиотички статус трансценденталне аперцепције.....	373
Три врсте синтезе	378
А. Немогућност синтезе у Аналитици	378

Б. Дијалектичко довршење синтезе.....	382
Дијалошка структура аперцепције.....	388
Синтеза заједнице споразумевања.....	393
О метајезичкој конституцији заједнице	395
Постоји ли код Канта принцип кооперације?	399
О могућности трансформације трансценденталне филозофије.....	403
Глава десета	
ХЕРМЕНЕУТИЧКА ФИЛОЗОФИЈА И ХЕРМЕНЕУТИЧКА МЕТОДА	
Структура проблема	410
„Смрт“ херменеутике на прагу Модерне.....	412
Херменеутика и дијалектика: постављање и посредовање	430
Херменеутика vs дијалектика: филозофија и метода.....	431
Хегел и Хајдегер као антиподи	433
Оправдање тезе.....	437
Херменеутика и дијалектика: разграничење и комплементарност.....	440
Рехабилитација херменеутичке универзалности.....	447
Поуке	452
Закључак.....	455
SUMMARIES.....	457
БИБЛИОГРАФИЈА.....	469
ИНДЕКС ИМЕНА И ПОЈМОВА	493
БИОГРАФИЈА АУТОРА	503